Ympäristöministeriö
Ylitarkastaja Rainer Lahti
11.11.2015 klo 11.45

Asia: Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaoston kokous

Teema: Valtion budjetti 2016, Ympäristöministeriön hallinnonala, Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (momentti 35.01.65)

# Pidä Saaristo Siistinä järjestön alushankinnan rahoittaminen

Aluksi lyhyt kuvaus järjestön toiminnasta, johon sisältyy ympäristöministeriön perustelut siitä, miksi Pidä Saaristo Siistinä järjestölle myönnetään vuosittain huomattava valtionavustus (vuonna 2015 yhteensä 482 000 euroa).

## Järjestön valtakunnallinen rooli ja toiminta

Pidä Saaristo Siistinä ry on valtakunnallinen vuonna 1969 perustettu veneilijöiden ja vesilläliikkujien ympäristöjärjestö. Yhdistys toimii saaristo- ja rannikkoalueilla sekä Järvi-Suomessa. Järjestö edistää Suomen merialueiden, sisävesien, rantojen ja saariston puhtautta, viihtyisyyttä ja turvallisuutta sekä veneily- ja retkeilymahdollisuuksia. Näiden päämäärien eteen tehdään konkreettista jätehuoltotyötä sekä ympäristökasvatustyötä ja toteuttaa erilaisia projekteja.

Yhdistys tekee merkityksellistä työtä ympäristönsuojelun edistämiseksi. Avustettavalla toiminnalla ehkäistään vähäisin kustannuksin ympäristön roskaamista, vesistöjen rehevöitymistä ja järjestetään vesillä liikkujille jätehuolto- ja käymäläpalveluja. Järjestö osallistuu aktiivisesti Itämeren suojeluun ja kehittää uusia keinoja veneilyn ympäristövaikutusten pienentämiseksi.

Jätehuoltotyöhön kuuluu muun muassa veneilijöiden jätteistä, kuivakäymälöistä, kelluvista imutyhjennysasemista ja retkisatamien huollosta vastaaminen. Toiminta-alueina ovat Saaristomeri, Pohjanlahti, Itäinen Suomenlahti, Päijänne, Saimaa ja Pirkanmaa, joilla on omat huoltoaluksensa. Yhdistys ylläpitää noin 200 jätepistettä, joiden yhteydessä useimmiten on kuivakäymälä tai useita.

Ympäristökasvatustyön kohderyhmiä ovat kaikki vesillä liikkuvat: veneilijät, mökkeilijät, asukkaat, retkeilijät ja satamien pitäjät. Heille neuvotaan, miten liikkua vesillä ympäristöä huomioivalla ja kunnioittavalla tavalla. Pääteemaksi on viime aikoina noussut roskaantumisen selvittäminen ja ehkäisy. Yhdistyksen jäsenmäärä on noin 12 700 venekuntaa.

Tällä hetkellä suurimman haasteen muodostaa huoltokaluston uusiminen ja uudelle huoltoalukselle on välitön tarve Saaristomerellä. Vuonna 2015 jatketaan rantojen roskaantumistutkimuksia ja toteutetaan toisen kerran SiistiBiitsi –siivouskampanja. Aloitetaan septiverkoston peruskorjaushanke ja change-projekti, jossa vähennetään vapaa-ajan veneilyn myrkkykuormitusta Itämereen.

## Yksi alus viimeisillään

Nykyinen kalusto yhden laivan osalta on tällä hetkellä käyttöikänsä lopussa ja on jo jonkin verran rajoittanut saariston jätteiden keräilytoimintaa kun on jouduttu korjaukseen keskellä kesää parhaaseen sesonkiaikaan.Tähän tarpeeseen tarvitaan mahdollisimman pian uusi tai käytetty alus. Järjestöllä on ollut loistava idea monitoimialuksesta, jolloin uusi alus palvelisi myös aktiivisesti öljyntorjuntatöissä. Tämä on erityisen perusteltua, koska heidän miehistönsä tuntee paremmin kuin kukaan Saaristomeren vaikeat alueet ja jätekuljetuksista voidaan milloin tahansa siirtyä kiireisiin öljyntorjuntatehtäviin. Tätä ideaa ovat kaikki tahot tukeneet ja erityisesti alueellinen pelastuslaitos, joka ei kuitenkaan ole voinut taloudellisesti osallistua aluksen hankintaan.

Öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) mukaan alueiden pelastustoimen öljyntorjuntahankinnat rahoitetaan öljysuojarahastosta pelastustoimen vahvistetun öljyntorjuntasuunnitelman perusteella ja valtiolle ja Ahvenanmaan maakunnalle voidaan harkinnanvaraisesti korvata alusöljyvahinkojen torjuntaan liittyviä hankintoja. Sen sijaan rahastosta

ei voida harkinnanvaraisesti korvata vapaaehtoisjärjestöjen alusinvestointeja, vaikka järjestöjen muuta öljyvahinkojen torjunnan ja torjuntavalmiuden ylläpidon kannalta tarpeelliseen toimintaan voidaankin avustaa.

**Alushankinta pelastaisi pitkälle**

Ympäristöministeriö teki elokuun lopussa toiminnan tarkastuksen PSS:n Saimaan toimintaan ja samalla pohdimme yhdistyksen tulevaisuuden painopisteitä. Tällöin ilmeni, että he ovat säästäneet vuosittain noin 10 % avustuksesta uuden aluksen hankintaan ja koossa olisi nyt noin 500 000 euroa. Uusi ja monikäyttöisempi alus maksaisi jonkin verran yli miljoona euroa ja uudella aluksella he voisivat myös avustaa alueellista pelastuslaitosta. Tämä olisi yhteiskunnan kannalta hyvin järkevää kun valtionavustuksella hankittu alus siis keskittyisi kesäaikana saariston jätteiden kuljetukseen ja voisi silloin ja muulloinkin avustaa pelastustointa sekä suorittaa muitakin tärkeitä julkisia kuljetustehtäviä.

Tämä ratkaisu vaatisi valtion budjettirahoituksena noin 500 000 euroa ja määräraha voidaan osoittaa tälle nyt tarkasteltavana olevalle momentille 35.01.65 (varmistettu ympäristöministeriön hallintojohtajalta), joka on 3-vuotinen siirtomääräraha. Mikäli eduskunta myöntää aluksen uusintamiseen määrärahoja olisi tärkeää kirjata selkeästi uuden määrärahan käyttötarkoitus esimerkiksi seuraavasti ”Määrärahaa voidaan käyttää Pidä Saaristo Siistinä järjestön huoltoaluskaluston uusintamiseen niin, että alukset olisivat tarvittaessa käytettävissä myös avustaviin tehtäviin öljyntorjunnassa sekä muussa pelastustyössä.”

**Järjestörahojen leikkaus**

Toinen asia on sitten momentin lähes 20 %:n leikkaus, joka joudutaan kohdentamaan kaikille järjestöille. Tämän merkitys on tietysti myös hyvin vakava ja tarkoittaisi tälle järjestölle lähes 100 000 euron vähennystä ja voisi aiheuttaa jopa kahden henkilön vähentämisen laivamiehistöstä. Tällöin yksi käyttökelpoinenkin alus saattaisi joutua seisomaan kesäkautena eli tällöin toiminta supistuisi todella merkityksellisesti. Kuitenkin, mikäli Eduskunta myöntäisi riittävästi valtionavustusta uuden aluksen hankkimiseksi, niin järjestö voisi ympäristöministeriön käsityksen mukaan välttää irtisanomiset, koska heillä olisi edellä mainittuja säästöjä käytettävissä henkilökunnan palkkaamiseen.

**Eduskunnan ympäristövaliokunta 16.10.2015**

Eduskunnan ympäristövaliokunta esitti seuraavaa ja näin ollen tuki uuden aluksen hankkimista kohdennetulla valtionavustuksella. Ympäristöministeriö pitää valiokunnan esitystä hyvin perusteltuna ja toivoo, että valtio voisi taloutensa puitteissa osallistua hankkeen rahoittamiseen ympäristövaliokunnan esityksen mukaisesti.

”Momentille 35.01.65 (Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon) ehdotetaan 1 734 000 euron määrärahaa eli 366 000 euron vähennystä nykytasoon. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että määrärahalla on tuettu paitsi valtakunnallisia ympäristönsuojelu- ja asumisen alan järjestöjä, myös esimerkiksi Pidä Saaristo Siistinä ry:n toimintaa 482 000 eurolla. Yhdistyksellä on elinkaarensa päässä oleva alus saariston jätteiden keräystä varten, joten investointi uuteen alukseen on välttämätön. Tavoitteena on hankkia uusi alus, joka keskittyisi kesäaikana saariston jätteiden kuljetukseen, mutta voisi hoitaa myös muita kuljetustehtäviä ja avustaa pelastustointa sekä palvella osaltaan öljyntorjunnassa.

Valiokunta pitää perusteltuna, että momentille 35.01.65 myönnettäisiin 500 000 euroa Pidä Saaristo Siistinä ry:n huoltoaluskaluston uudistamiseen siten, että alukset ovat käytettävissä myös avustaviin tehtäviin pelastustyössä ja öljyntorjunnassa. Samalla valiokunta katsoo, että määrärahaan suunnitellut leikkaukset tulisi perua, sillä ehdotettu noin 20 prosentin leikkaus tarkoittaisi mainitulle järjestölle lähes 100 000 euron vähennystä eli laivahenkilökunnan palkkaus vaarantuisi. Järjestöjen määräraha on pieni, mutta merkittävä ja ylläpitää toimivaa vuoropuhelua ja osallistavaa toimintakulttuuria.

Ympäristövaliokunta esittää siten edellä esitettyyn viitaten, että valtiovarainvaliokunta lisää

- momentille 35.01.65 (Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon) 500 000 euroa Pidä Saaristo Siistinä ry:n huoltoaluskaluston uudistamiseen siten, että alukset ovat käytettävissä myös avustaviin tehtäviin pelastustyössä ja öljyntorjunnassa.”